

**[Socialministeren]**

Selve finansieringen af de nye ældreboliger vil det nok være vanskeligt at give et bud på. Sagen er, at der bygges ældreboliger både inden for finansierungsordningen og uden for finansierungsordningen. Det vil være svært at gøre op, men så langt vi kan, skal jeg gøre mit yderste for, at Socialudvalget får oplysninger om det.

Jeg takker selvfølgelig også hr. Kofod-Svendsen for tilslutningen til alle delene af lovforslaget.

Jeg tror, at dette forslag om at udbetale pension til plejehjemsbeboere er en meget vigtig del af vores ældrepolitik, som understreger, at det, der er hovedelementet, er respekt for det enkelte menneske og afstanden fra en umyndiggørelse, som ikke er nødvendig. Al erfaring de steder, hvor man allerede har gjort det, er meget, meget opløftende. Folk er tilfreds med det, og folk vælger andre ting, end vi havde forestillet os at de ville vælge. Det synes jeg er noget af det mest opløftende ved den nye ældrepolitik.

Hermed sluttede forhandlingen.

### *Afstemning*

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

### **Tredje næstformand (Povl Brøndsted):**

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

### **6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 10:**

*Forslag til folketingsbeslutning om økonomisk forbedring af forældres mulighed for at vælge børnepasning.*

Af Kofod-Svendsen (KRF) m.fl.  
(Fremsat 1/11 88).

Forslaget sattes til forhandling.

### *Forhandling*

**Socialministeren (Aase Olesen):**

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at det er ønskeligt, at små børn har mulighed for megen kontakt med forældrene.

Det er ønskeligt, at arbejdsmarkedet tilgode-ser forældres ønske om mere fleksible arbejds-vilkår, herunder ønske om flekstid eller deltids-ansættelse. Men arbejdstidens tilrettelæggelse sker almindeligvis ved kollektive overenskom-ster eller individuelle aftaler på arbejdsmarke-det, og regeringen finder det uklogt at gribe ind i disse forhold, der må afgøres af arbejdsmarke-dets parter selv.

Det ville være meget ønskeligt, om hensynet til børnenes opvækstvilkår indgik som et cen-tralt led, når der forhandles overenskomster. I det omfang, det står i regeringens magt, vil vi da gerne have disse ting taget i betragtning. Men at lovgive om det mener vi altså er at komme ind på et plan, som vi nok næppe kan føre ud i den yderste konsekvens.

Med hensyn til forældrenes mulighed for at vælge børnepasning finder jeg, at der fortsat skal være mulighed for, at forældre – også med lavindkomster og mellemindkomster – kan vælge et offentligt pasningstilbud. Det sætter snævre grænser for, hvor meget forældrebeta-lingen kan hæves.

Beslutningsforslagets punkt 1 skal efter det oplyste være udgiftsmæssigt neutralt. Jeg går ud fra, at man dermed mener neutralt for de of-fentlige kasser. Samtidig skal der fortsat være mulighed for at få tildelt hel eller delvis fri-plads.

Som forholdene er i dag, er det godt halvde-len af børnene i aldersgruppen 0-6 år, der er optaget i et offentligt dagpasningstilbud. Hvis der derfor generelt til alle forældre til børn i al-dersgruppen 0-6 år – altså også til dem, der ike udnytter de offentlige tilbud – ydes et vist beløb, må betalingen for tilbudene sættes op med et væsentlig større beløb. Ellers kan ord-ningen ikke blive økonomisk neutral. Denne virkning forstærkes, da der fortsat skal være mulighed for at få tildelt hel eller delvis fri-plads.

For de forældre, der skal betale fuld takst, kan der således blive tale om en endog meget stor stigning i betalingen set i forhold til stig-ningen i de forudsatte generelle tilskud.

Hvis der som forudsat i beslutningsforslaget skal være tale om en væsentlig stigning i de kontante tilskud, skal forældrebetalingen være

[Socialministeren]

så stor, at det kan betyde, at det for meget store indkomstgrupper ikke vil være økonomisk realistisk at udnytte de offentlige tilbud. Der vil således blive tale om særdeles alvorlige fordelingsmæssige virkninger. Jeg skal gerne, hvis udvalget ønsker det, fremlægge tal i udvalget. Det er ganske alvorligt. Hvis man f.eks. fordobler børnefamilieydelsen på de 5.200 kr., må man forudse, at vi affolker børnehaverne. Det skal jeg gerne fremlægge tal for i udvalget.

Muligheden for fleksibilitet med hensyn til betaling, så der kun betales for den tid, barnet er til stede i det offentlige pasningstilbud, er allerede til stede i dag. Kommunerne har mulighed for at graduere. Det er alene den enkelte kommunalbestyrelse, der fastsætter, hvordan overenskomsten med de ansattes organisationer skal være. Den enkelte kommunalbestyrelse fastsætter også den tidsmæssige ramme for det enkelte tilbud. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at fastsætte betalingen for deltidstilbud.

Regeringen har ikke noget ønske om ved lov at fastsætte centrale regler for at regulere det. Det ville være i modstrid med regeringens ønske om i videre udstrækning at lægge regulering af disse tilbud ud til kommunerne, sådan som der er lagt op til ved den aftale, man har indgået med KL, og i den betænkning, der er kommet fra det såkaldte Lotz 2-udvalg, betænkning nr. 1143.

Som opfølgning af aftalen og betænkningen vil der i et samarbejde med de kommunale parter blive udarbejdet forslag til nye regler for forældrebetaling. Jeg kan sige, at dette arbejde er på det rent teknisk forberedende plan. Men det er klart, at vi fra regeringens side vil inddrage Folketingets Socialudvalg i disse planer. Det drejer sig jo om ændring af en betalingsvedtægt.

Endelig skal jeg nævne, at jeg også på baggrund af drøftelserne på konferencen i går om fleksible dagtilbud vil overveje muligheden for større fleksibilitet og variation i pasningstilbudene, bl.a. med sigte på at afskaffe eller i det mindste at gnave os væsentligt ind på de alt for lange ventelister, vi har i dag.

**Jytte Andersen (S):**

Vi kan ikke støtte forslaget fra Kristeligt Folkeparti, som det ligger på bordet.

Vi er ikke i tvivl om Kristeligt Folkepartis gode vilje, der jo handler om – det ønske deler vi – at bringe børnefamilierne ud af deres klemme. De sidder, så vidt vi kan bedømme det, i tre klemmer. Den ene er en økonomisk klemme, den anden er en tidsmæssig klemme, og den tredje er den klemme, at mange har svært ved at få passet deres børn. Aktuelt er det 30.000 børn, der står på venteliste.

Vi synes ærlig talt, at forslaget ikke, sådan som det er stillet op og skruet sammen, er velegnet til en fremadrettet løsning for børnefamilierne for at bringe dem ud af den klemme.

Vi synes, at ventelisterne, pasningsproblemerne, skal løses på en forsvarlig måde igennem nødvendige omstillinger, men også igennem nogle prioriteringer, som tager udgangspunkt i den virkelighed, at begge forældre gerne vil have tilknytning til arbejdsmarkedet. Al udvikling, alle undersøgelser viser, at begge forældre ønsker en erhvervsmæssig tilknytning. Så kan man diskutere, om det er for lang arbejdstid, de har. Det synes vi. Spørgsmålet er, om det er Folketinget, der skal gribe ind i arbejdstidsspørgsmålet.

Forslaget er sat op i fire punkter. Jeg vil godt sige om det første punkt, at uanset hvor meget sympati man kan have for en forhøjelse af børnefamilieydelsen – hvis der skulle opstå en finanspolitisk situation, så den kunne blive sat op, den ligger ikke lige foran os – så må det under alle omstændigheder være sådan, at det ikke skal være på bekostning af de forældre, som har deres børn i daginstitution. Den finansieringsmodel, man har lagt op til her, en forhøjelse af taksterne, synes vi er dårlig.

Det andet punkt vil vi derimod gerne diskutere. Jeg kan se af bemærkningerne, at man lægger op til, at fripladsgrænserne formentlig forhøjes. Vi vil gerne stryge »formentlig« og sige, at fripladsgrænserne *skal* forhøjes. Det er faktisk nødvendigt at kigge på daginstitutions-takstpolitikken, og det kommer vi meget snart med et konkret udspil om, så det kan vi jo diskutere i den sammenhæng.

Det tredje punkt er arbejdstidsproblemet. Socialdemokratiet er enig med socialministeren i, at det er arbejdsmarkedets parter, der må lægge sig i selen for at få sikret børnefamilierne en nedsættelse af den daglige arbejdstid, det er ikke vores bord. Vores mulighed er at påvirke igennem dialogen, ved igen og igen at pege på,

[Jytte Andersen]

at børnefamilierne er hårdt trængt i dagligdagen.

Det fjerde punkt drejer sig om betaling for den tid, barnet er i daginstitutionen. Vi vil gerne diskutere, om vi kan få tilrettelagt daginstitutionernes arbejde på en sådan måde, at de på et pædagogisk forsvarligt grundlag kan lave nogle grupper, der har tilbud til børn, der kun har behov i en begrænset tid for pasning og pædagogisk udvikling. Vi vil gøre meget ud af, at den omstilling, der blev peget på på socialministerens ventelistekonference i går, sker på et kvalificeret grundlag.

Måske kan vi finde nogle muligheder for at lette den enkelte families økonomi, hvis den kun har brug for børnepasning en begrænset del af ugen. Vi kunne måske oven i købet få den overordentlig nødvendige og vigtige sidegevinst, at det kunne lette lidt på vores ventelister.

Vi vil altså gerne diskutere de to af punkterne i forslaget, men de to andre afviser vi.

#### Lizzie Lichtenberg (KF):

Selve sigtet med beslutningsforslag nr. B 10, nemlig en økonomisk forbedring af forældres mulighed for at vælge børnepasning, deler vi fuldt og helt med Kristeligt Folkeparti, hvad vel ikke kan undre, men når Kristeligt Folkeparti i sit beslutningsforslag ridser fire meget konkrete punkter op, er vi bange for, at de ikke løser det problem, vi står over for.

Det Konservative Folkeparti lægger vægt på, at børnefamiliernes muligheder og vilkår styrkes. Dette beslutningsforslag har foruden et familiepolitisk sigte også sammenhæng med arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitikken og vore økonomiske muligheder. Derfor er det vigtigt, at vore knappe økonomiske ressourcer bruges bedst muligt.

En umiddelbar løsningsmodel som her skitseret kunne måske være fristende, men netop fordi der er involveret megen fremtid, meget store beløb, tror jeg, at det må være det grundlæggende for hele vor fremtidige samfundsudvikling, som vi ønsker den, der lægges til grund for, hvordan vi løser dette problem. Vi kunne risikere, at man fastlåste daginstitutionstilbudene, som de er i dag, og konferencen i går viste jo netop, at der er andre veje.

Hvis jeg må sige det sådan lidt flyvsk, er dagens tankegang om at støtte fremtidens børn ikke bare et spørgsmål om institutionspladser og

børnetilskud, for udviklingen i den seneste tid har vist, at den unge generation, som vi fortrinsvis taler om her, vil både og. De vil både have familie, børn og arbejde. Men de ønsker også mere samvær med deres børn – deri er vi enige med Kristeligt Folkeparti – end de hidtil har haft, og jeg synes, det er meget positivt. Familiernes behov er forskellige set i forhold til forældrenes arbejdsvilkår, men også i forhold til børnefamiliernes opfattelse af, hvad der tjener deres børn bedst.

Hvis vi på denne baggrund skal udvikle familiepolitikken, må der lægges nogle principper fast. Børn og forældre har brug for mere tid til hinanden. Det er vi enige om. Men arbejdsmarkedspolitikken må i de kommende år tage sigte på at skabe et større mål af fleksibilitet til gavn for familielivet ved at gennemføre flere flekstidsordninger på arbejdsmarkedet inden for både den offentlige og den private sektor, således at børnefamilierne får væsentlig mere tid sammen.

Forældrenes daglige arbejdstid kunne måske forskydes blot to timer i forhold til hinanden. Det ville betyde en tidsmæssig gevinst for familien på fire timer dagligt. Der bør skabes udvidet adgang til deltidsarbejde, så forældre, der ønsker det, får bedre mulighed for at nedsætte deres arbejdstid uden tab af anciennitet.

Forbedrede vilkår for tilbagevenden til arbejdsmarkedet er en stor sag, og de forældre, der midlertidigt er holdt op med at arbejde for at være mere sammen med deres børn, skal have bedre muligheder for at vende tilbage til arbejdsmarkedet. Der skal være relevante efter- og videreuddannelsesstilbud til forældre, der ønsker at genoptage en erhvervsmæssig karriere. Såvel offentlige som private arbejdsgivere bør vise imødekommenhed over for forældre, der ønsker at genindtræde på arbejdsmarkedet efter års pause.

Da det ligger os på sinde, at vi får en sammenhængende børnepolitik, betragter Det Konservative Folkeparti forslaget, som det ligger her, som et forhandlingsoplæg til en samlet forbedring af børnefamiliernes vilkår og giver tilslutning til medvirken til at undersøge og drøfte dette beslutningsforslag i udvalget. Vi tror ikke, dette alene kan opfylde de mål, som jeg forstår såvel Kristeligt Folkeparti som Det Konservative Folkeparti har for familien Danmark. Derfor er det nødvendigt med en grundig

[Lizzie Lichtenberg]

analyse af de arbejdsmarkedspolitiske og samfundsøkonomiske konsekvenser, for at vi kan få en rimelig balance i vore samfundsopgaver.

Skattepolitikken spiller en stor rolle i forældrenes frie valg. Hvad har egentlig den forlængede barselorlov betydet for vores familiepolitik? Jeg takker for, at vi får mulighed for endnu en gang at drøfte disse områder, men som sagt tror jeg ikke, at dette alene løser spørgsmålet om en forbedret økonomi for børnefamilierne.

#### Agerschou (SF):

Efter vores opfattelse har Kristeligt Folkeparti med dette forslag plantet både arme og ben solidt et eller andet sted ude i den blå luft. Forslaget består stort set af en række helt urealistiske besværgelser. Lad mig nævne et par stykker.

For det første skal forslaget rimeligvis fortolkes sådan, at stigningen i børnefamilieydelsen skal kompenseres fuldt ud med en stigning i forældrebetalingen for daginstitutioner og formidlet dagpleje. Sådan har de øvrige ordførere plus ministeren valgt at fortolke forslaget. Konsekvensen har socialministeren for så vidt gennemgået. Den vil klart være, at forældrebetalingen til daginstitutionerne vil blive så kolossal, at det kun vil være de allermest velbærgede forældre, der vil have råd til at sende deres børn i daginstitutioner. Det mener vi naturligvis er helt uacceptabelt.

Så foreslår Kristeligt Folkeparti, at småbørnsforældres ret til at arbejde på deltid eller flekstid skal sikres. Hvordan i alverden gør man det? Vi tror ikke, at det vil forbedre familiens forhold i samfundet. Det vil specielt være kvinderne, der bliver tvunget ud af arbejdsmarkedet. Det er jo korrekt, som den konservative ordfører var inde på, at kvinder/småbørnsforældre i dag både vil have familie, børn og arbejde. Hvis man oplever regler, der på et eller andet tidspunkt tvinger folk ud af arbejdsmarkedet, vil de naturligvis ikke blive brugt.

Samtidig er det korrekt, at forældre og børn har brug for mere tid sammen; end der er mulighed for i dag. I SF har vi hele tiden forestillet os at løse det problem ved en generelt nedsat arbejdstid, men det har jo efterhånden lange udsigter. Derfor kunne vi godt overveje – og jeg siger overveje – at man nedsatte arbejdstiden generelt for småbørnsforældre. Men det er vigtigt at sige »generelt«, for at småbørnsforæl-

drenes og specielt kvindernes stilling på arbejdsmarkedet ikke bliver alvorligt svækket.

Jeg vil ikke skjule, at SF's syn på daginstitutioner er lodret modsat Kristeligt Folkepartis. Vi betragter altså ikke børn som nogle, der bare skal passes, medens forældrene producerer. Derfor ønsker vi, at daginstitutioner bliver tilbuddet alle børn. Børn kan godt lide at være der, og de får faktisk noget ud af at være i en børnehave.

#### Jørgen Winther (V):

Venstre ser positivt på det foreliggende beslutningsforslag fra Kristeligt Folkeparti. Vi ser gerne, at der skabes bedre mulighed for, at forældre kan vælge mellem selv at passe deres børn og lade det offentlige overtage pasningen.

Det er sådan, at forældre, der sender deres børn på vuggestue, får et offentligt tilskud, der ligger på mellem 50.000 kr. og 80.000 kr. årligt, medens de forældre, der vælger selv at passe børnene hjemme, overhovedet intet tilskud får fra det offentlige ud over børnefamilieydelsen. Det synes vi er en urimelig forskelsbehandling. Hvorfor skal nogle forældre have mellem 50.000 kr. og 80.000 kr. fra det offentlige, medens andre forældre ikke får noget?

Venstre ser også meget positivt på det, som vi kan kalde taxameterordningen. Vi synes, der er meget sund fornuft i, at forældre kun betaler for den tid, barnet opholder sig i vuggestuen eller børnehaven. Her er situationen sådan, som også socialministeren nævnte, at den enkelte kommunalbestyrelse allerede i dag har mulighed for at afgøre, om den vil følge en sådan taxameterordning.

Vi ser også meget positivt på, at der skal åbnes mulighed for, at småbørnsforældre i højere grad kan arbejde på deltid og flekstid, og derfor ser vi gerne, at arbejdsmarkedets parter går ind i en mere seriøs drøftelse af disse forhold.

I det hele taget vil vi meget gerne støtte ethvert initiativ, som fremmer forældres muligheder for selv at passe deres børn.

I den forbindelse kan det også nævnes, at vi meget gerne ser, at der etableres fribørnehaver. Hermed mener vi, at en gruppe forældre kan slutte sig sammen og enten i fællesskab eller på skift passe deres børn i hjemlige omgivelser. I sådanne fribørnehaver vil det være rimeligt, at det offentlige yder det samme tilskud pr. barn som det tilskud, der ydes til vuggestue- og børnehavebørn.

[Jørgen Winther]

Rent personlig er jeg bestemt ikke nogen stor tilhænger af vuggestuer. En doktordisputats har vist, at småbørn i vuggestuer har et sted mellem 5 og 7 gange så mange infektioner som børn, der passes hjemme hos deres forældre. Det drejer sig især om forkølelse, mellemørebetændelse, halsbetændelse osv.

Endvidere synes jeg også, at vuggestue i dag er en meget, meget dyr løsning for det offentlige. Gennemsnitsprisen på landsbasis for en vuggestueplads ligger således på 78.500 kr. pr. år.

Derimod ser vi i Venstre betydelig mere positivt på børnehaver. Her er smitterisikoen ikke nær så stor, da børnenes immunapparat allerede på det tidspunkt er noget mere udviklet, end det er i vuggestuer. I børnehaver er der også mange gode rammer for både pædagogisk og psykologisk udvikling af børnene.

Kristeligt Folkeparti fortjener bestemt tak, fordi det med dette beslutningsforslag atter en gang peger på de problemer, der er for de forældre, som selv ønsker at passe deres børn. Efter min opfattelse har masser af småbørn betydelig mere gavn af at være hjemme hos mor og far i den helt lille alder end af at blive sendt i vuggestue.

Venstre ser også gerne, at den skattefrie børnefamilieydelse forhøjes, dog er det en betingelse, at forældres egenbetaling for at have børn i vuggestuer og børnehaver så forhøjes tilsvarende. Muligvis kan vi også senere se på, om det bør være sådan, at forældre med meget høj indkomst, rigtig høj indkomst, også i fremtiden skal have denne børnefamilieydelse.

Venstre ser gerne, at forældres egenbetaling for vuggestuer og børnehaver kommer til at afspejle den virkelige omkostning, der er forbundet dermed – med andre ord, at forældre skal betale ca. det dobbelte for at have et barn i vuggestue i forhold til en kommunal daglejeplads eller til en børnehaveplads. Det vil være en ret så rimelig ordning.

Men Kristeligt Folkeparti fortjener altså tak for forslaget.

(Kort bemærkning).

**Kirsten Lee (RV):**

Det er et hyppigt fremført argument i debatten, når man taler om, at man skal hæve børnefamilieydelse, at så skal folk selv betale for de-

res børnehaver, fordi det er et eller andet sted, hvor folk bare nasser og ikke betaler det, det koster.

Jeg vil spørge hr. Jørgen Winther, når han nu siger, at folk får 50.000–80.000 kr. fra det offentlige, om han har overvejet, at de mennesker, der får deres børn passet, medens de selv er på arbejde, eventuelt også yder noget til børnehavernes drift via deres skatter.

**Jane Oksen (FP):**

Umiddelbart virker dette forslag meget positivt, for det ville være dejligt, hvis vi kunne gøre noget for børnefamilierne, men det hænger sammen med hele den øvrige politik, vi fører. Vi kan ikke bare pille dette ud og så sige værsågo, her har I et tilskud, og så skal det nok gå alt sammen.

Kristeligt Folkeparti har ikke sat tal på det, men hvis man skal gå ud fra, hvad der tidligere har været fremlagt, og det skal man vel, når det kommer fra Socialministeriet, skrev fru Mimi Jakobsen, da hun var socialminister, i et svar til Socialudvalget, at hvis man i dag gav alle børn fra ½ til 6 år – der er ca. 380.000 børn i den aldersklasse – en check på 20.763 kr. pr. barn og tog alle tilskud væk fra institutionerne, ville det medføre, at forældrene skulle betale 6.146 kr. for en vuggestueplads og 3.262 kr. for en børnehaveplads pr. måned. Så kan man godt se, hvor langt de 20.000 kr. i børnetilskud strækker. Det vil være en fordel for de forældre, der kan blive hjemme og passe børnene, og det er måske også det, der er hovedsigtet med Kristeligt Folkepartis forslag. Sådan som samfundet er skruet sammen i dag, med den politik, der føres, med det enorme skattetryk, vi har, med kartoffelkure og den boligpolitik, der føres, hvor flere og flere folk må flytte fra deres huse, er begge forældre desværre nødt til at være ude på arbejdsmarkedet. Den enlige mor kan heller ikke få fordel af dette. Her vil jeg godt gå så langt, at jeg vil give SF ret i, at det bliver de bedrestillede, der får fordel af det.

Vi ville i Fremskridtspartiet meget hellere have det ordnet på den måde, at vi forhøjede den skattefri bundgrænse. Det ville også komme børnefamilierne til gode. Så ville vi, samtidig med at vi forhøjer den skattefri bundgrænse gradvis, tilsvarende nedsætte tilskuddene til børneinstitutioner gradvis. Vi er udmærket klar over, at man ikke lige sådan hu hej kan pille

[Jane Oksen]

dem helt væk, for så ville vi få de enorme priser, som jeg nævnte før, og så kan tingene bestemt ikke nå sammen.

Vi mener, at den måde, hvorpå man giver tilskud til børn, er forkert. Her er jeg enig med Venstre. Vi bør nok se på, om det er rigtigt at give over 5.000 kr. om året til alle børn, også til de riges børn. Det er millioner af kroner, der kastes ud på den måde, penge, der ville kunne komme folk med de lave indtægter meget mere til gode. Det er en fordeling, jeg gerne ville være med til at se på.

Så har Kristeligt Folkeparti nogle andre punkter, og jeg skal kort sige om at gøre betalingen i daginstitutionerne fleksibel, at jeg godt kan tilslutte mig det. Jeg har ikke talt med gruppen om det, men jeg mener, at forældre ville være mindre tilbøjelige til at sende deres børn i daginstitution hele dagen, hvis der f.eks. var timebetaling. Det er sådan i dag, at man, når man alligevel betaler for hele dagen, lige så godt kan lade barnet være der hele dagen. Det kunne også være en måde, som ventelisterne kunne gøres mindre på.

Med hensyn til deltid er der ikke noget i vejen for, at småbørnsforældre kan arbejde på deltid, men jeg tvivler på, at ret mange småbørnsforældre under den politik, vi har i dag, kan klare sig, hvis de går på deltid. Der skal faktisk to fulde lønninger til for at klare hus, hjem og børn. Deltid skal heller ikke være noget, man tvinger arbejdsgiverne til.

Jeg mener, det er vigtigt, at vi i udvalget tager en lang debat om dette og prøver at se på nogle konkrete eksempler på, hvad tingene vil koste. Vi kunne også prøve at kigge lidt på den skattefri bundgrænse. Det vil komme alle Danmarks borgere til gode, ikke bare småbørnsfamilierne, men især dem.

(Kort bemærkning).

**Jørgen Winther (V):**

Det er et lille, kort svar til fru Kirsten Lee. Selvfølgelig erkender vi, at den udearbejdende mor også bidrager til de offentlige ydelser til børneinstitutionerne over skattebetalingen. Men hvis man f.eks. siger, at moderen tjener omkring 140.000 kr. i bruttoindtægt, så betaler hun jo ikke skat svarende til de 80.000 kr., som det koster at have et barn i vuggestue. Rent personlig finder jeg også, at den mor, der passer sit

eget barn, bør sættes lige så højt som den mor, der passer andres børn i vuggestue eller i en børnehave. Det er et lige godt stykke arbejde, de to udfører.

**Kirsten Lee (RV):**

Det kan vel næppe overraske, at jeg på Det Radikale Venstres vegne er enig i de bemærkninger, socialministeren har gjort om dette forslag. Jeg synes, det er vigtigt at spørge Kristeligt Folkeparti, fordi der står, at børnefamilieydelsen skal sættes væsentligt op, om der har været foretaget beregninger over det. Når man sætter den væsentligt op, kommer man meget nemt op i beløb i milliardklassen. Hvilket beløb har Kristeligt Folkeparti tænkt sig at børnefamilieydelsen skulle være på? Det synes jeg ville være nyttigt for de videre beregninger, vi skal have foretaget i udvalget.

Vi er også enige med Kristeligt Folkeparti i, at småbørnsforældrene selvfølgelig må have mulighed for at vælge et deltidsarbejde, såfremt de ønsker det, i den tid, deres børn er små. Det har vi brug for, men så er det klart, at vi på en eller anden måde må beskytte kvinderne, fordi de får yderligere ligestillingsmæssige ulemper.

Jeg hører med interesse, at fru Jytte Andersen på Socialdemokratiets vegne vil komme med et udspil om, hvordan man kan forhøje fripladsgrænserne. Det synes jeg da vi i Det Radikale Venstre vil give tilsagn om at arbejde positivt på, såfremt vi i øvrigt kan få en eller anden konstruktiv og realistisk løsning på, hvordan det skal finansieres.

**Lis Noer Holmberg (CD):**

CD's socialpolitiske ordfører kan stadig væk ikke være til stede, så jeg har fået hvervet også i denne sag.

Jeg er enig med Kristeligt Folkeparti et langt stykke hen ad vejen. Jeg så gerne, at forældre var mere frit stillet med hensyn til, hvordan de ønsker deres børn passet. CD mener ikke, at alle over én kam skal have forhøjede børneydelser, men vi mener, at det ville være mere relevant, at der blev indført en indkomstdifferentieret forældrebetaling. Det ved jeg også man ønsker ude i kommunerne, men det skal der lovgives for.

[Lis Noer Holmberg]

Vi kan ikke blive ved med at forhøje tilskud til folk, som har så høje indkomster, at de i realiteten godt selv kan være med til at betale noget mere. Vi kunne forestille os at hæve bundgrænsen for friplads; vi mener ikke, at man kan lovgive om deltid eller flekstid til forældre. Det må være et frit valg. Til gengæld må man appellere til arbejdsmarkedets parter om at vise velvilje over for de forældre, som ønsker deltid eller flekstid, så længe de har små børn. Jeg personlig tror ikke på, at en nedsat arbejdstid hjælper noget. Jeg mener, det er utrolig vigtigt, at man har mulighed for deltid, mens man har små børn, hvis det er det, man ønsker.

Den ordning, at der kun skal betales for den tid, børnene er tilmeldt institutionerne, har man allerede i mange kommuner på nuværende tidspunkt.

Vi er enige i, at der må tænkes på børnenes hverdag; børnene er vores fremtid, og det er efter vores mening umenneskeligt, når børn tilbringer 10 timer daglig i en institution. Børn har godt af at være sammen med andre børn og lære at indrette sig, men alting er godt med måde.

Når man taler om de ventelister, der er, kan man lige så godt se i øjnene, at det er utopi at tro, at man kan bygge sig ud af disse ventelister. Derfor synes jeg, det er meget positivt, at man ude omkring er begyndt at bruge fantasien; man er begyndt at finde ud af, at der skal alternative børnepasningsmetoder til; man er begyndt at bruge § 138 b i bistandsloven, der kom frem først i 1980'erne, efter at firkløverregeringen trådte til, og som giver mulighed for forsøgsordninger. Det bevirker, at mange forældre er gået i gang med noget, hvor de selv er med i institutionsarbejdet, og det fungerer utrolig godt, og det må man appellere til at man fortsætter med ude omkring. Vi vil gerne bidrage til, at der gives valgfrihed, og være med til i udvalget at drøfte hele børnepasningsområdet.

#### Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil begynde med at takke for den positive debatform, der er blevet anvendt her. Jeg er selvfølgelig klar over, at vi har forskellige holdninger, men jeg synes, der har været vilje til at forstå vores sigte. Efter hvad jeg har lyttet mig til i debatten, er der mulighed for, at vi forstår hinandens intentioner, og jeg tror også, at vi kan komme et stykke videre.

Jeg vil gerne kommentere nogle af socialministerens synspunkter først. Socialministeren sagde, at det er positivt med flekstid, men vil ikke lovgive om det, og også flere ordførere har været inde på det.

Jeg har tænkt lidt over det igen. Hvis vi nu tager et andet område, f.eks. delpension, så har vi jo lovgivet om den i Folketinget, det må være muligt, hvis arbejdsmarkedets parter ikke vil. I Sverige har man lovgivningsmæssigt skabt mulighed for nedsat arbejdstid, så jeg tror godt, man kan komme videre. Vi har i Danmark meget stærke traditioner for, at arbejdsmarkedets parter skal ordne spørgsmål på arbejdsmarkedsområdet; i andre lande er man på målrettede områder gået længere lovgivningsmæssigt end i Danmark. Jeg synes ikke, man bare skal sige, at det er arbejdsmarkedets parter, der skal ordne det. Der kan være situationer, hvis arbejdsmarkedets parter ikke vil tilgodese det familiepolitiske hensyn, som jeg mener det er at have ret til deltid eller nedsat arbejdstid for børnefamilier, hvor vi så skal overveje at lovgive.

Jeg står med Nyt fra Socialforskningen nr. 3, 1988, hvor man har en undersøgelse, som siger, at mange mænd også ønsker deltid, mens børnene er små. Er der et ønske fra begge parter, både far og mor, og er arbejdsmarkedets parter ikke lydhøre over for disse ønsker, fordi man ikke er så familiepolitisk bevidst, mener jeg ikke, at man bare skal sige, at det skal vi overlade til arbejdsmarkedets parter. Der er andre områder, hvor vi lovgivningsmæssigt har grebet ind, og jeg mener, at punkt 3, småbørnsforældres ret til at arbejde på deltid, skal sikres, om nødvendigt ved lovgivning. Vi kan godt lægge noget pres og komme længere, og det mener jeg er et af de spørgsmål vi skal arbejde videre med. Dette er et svar til flere af ordførerne.

Så kommer det andet spørgsmål, nemlig at regeringen ikke vil bestemme regler for kommunerne, som har mulighed for at praktisere det, nogle har betegnet som taxameterbetaling. Her er igen en afvejning. Der er nogle kommuner, som har takster afhængigt af, hvor meget man benytter en institution, mens der er andre, som er meget firkantede. Her synes jeg nok, man må foretage den afvejning og lovgive også på det kommunale område og indføre en sådan gennemgribende regel om, at hvis man bruger en institution halvtids, så betaler man kun for

[Kofod-Svendsen]

halv tid. Jeg synes ikke, man skal afvise, at vi herindefra lovgiver, hvis vi må konstatere, at der er en lang række kommuner, som ikke er imødekommende på dette område.

Socialministeren var inde på, at man på konferencen i går drøftede variation i pasningstilbudene. Jeg må med det samme beklage, at jeg ikke kunne være med, men der var finanslovforhandlinger, og jeg er nødt til at komme, når finansministeren byder. Jeg har fået et kort referat, og jeg er enig i, at vi skal arbejde hen imod en variation i pasningstilbudene. Det er faktisk også vores sigte med beslutningsforslaget, og det fremgår både af selve teksten og bemærkningerne.

Så sagde socialministeren, at betalingen skulle sættes væsentlig op efter vores forslag, og det er rigtigt, at vi forudsætter en øget betaling. Så kommer det springende punkt: hvordan man udformer denne øgede betaling. Der kan man selvfølgelig hævde, at det enten bliver socialt skævt eller også koster så meget, at vi ikke har råd til det. Jeg synes, man har grebet betalingsproblemet an lidt på den måde.

Men hvis man vil prøve på at forstå intentionerne, vil jeg nævne et eksempel. Enten man har en husstandsindtægt på, skal vi sige 160.000 kr., eller man har en på 560.000 kr., betaler man lige meget for en institutionsplads. Jeg vil tro, at det vil man gøre med de husstandsindtægter. Der kunne man jo gøre det sådan, at de virkelig høje indtægter betalte noget mere. Dermed var der nogle penge at flytte over til dem, der vælger selv at passe deres børn, så de fik en mulighed. Begynder man at bytte om på den måde, vi bruger pengene på, tror jeg, vi kan skabe en øget valgmulighed. Det er jo det, vi har sagt, når vi lægger op til, at den forhøjede børnefamilieydelse skal finansieres, så den bliver udgiftsmæssigt neutral for staten.

Så når f.eks. den radikale ordfører spørger mig, hvad vi tænker på helt konkret beløbsmæssigt, er vort udgangspunkt, at man ser, hvordan pengene bliver brugt. Begynder man at gøre betalingen indtægtsafhængig, får man nogle midler, som man kan bruge til at sætte børnefamilieydelsen op med. Hvor grænsen går, hvor meget vi kan flytte, når vi samtidig ønsker, at folk med lave indtægter får mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet, ved jeg ikke, men hvis de skal have det, må vi forhøje fripladsgrænsen. Vi vil gerne have regnet ud fra

de præmisser, hvor mange der kan flyttes. Jeg har godt set nogle andre præmisser, som vil koste 10, 12, 14 mia. kr., men går man ind for den tankegang, tror jeg, vi kan skabe en større valgmulighed end i dag, og så må vi ud fra de beregninger – og dem vil vi bede om at få foretaget under udvalgsarbejdet – se, hvor meget der kan flyttes. Som Venstres ordfører var inde på, er der nogle høje indtægter, som får betydelige offentlige subsidier, og der er andre, der har en meget lav indtægt, måske en lav husstandsindtægt, som også er med til at betale disse offentlige subsidier.

Så er jeg da enig, når den radikale ordfører siger, at hvis begge forældre er udearbejdende, betaler man også skat af det, man tjener, men derfor kan vi godt foretage en samlet vurdering af den måde, vi bruger subsidierne på, om den er rimelig.

Jeg mener også, man må stille det spørgsmål: Er det samfundsmæssigt fornuftigt med de meget dyre vuggestuer, som er dyre ikke alene for samfundet, men også for den enkelte familie? Når man får regnet nogle andre omfordelingsmodeller igennem, kunne det godt ske, at man var meget mere tilskyndet til at kombinere deltidsarbejde, nedsat arbejde, med kortere brug af vuggestuer og børnehaver. Denne fleksibilitet er hovedsigtet, og vi må kunne få foretaget nogle beregninger over, hvordan man kan bruge pengene, frem for nogle beregninger, som afviser forslaget. Det er det, vi vil bede om.

Så var fru Lizzie Lichtenberg positiv over for hovedsigtet, men sagde, at det ikke løste alle spørgsmål. Det er jeg enig i, og det har vi heller ikke troet et enkelt forslag kunne.

Jeg mener også, jeg har kommenteret hr. Agerschou, når han siger, at det er urealistiske tanker. Det er hovedsagelig de højeste indtægter, der kommer til at give noget mere, når henses til de andre punkter, vi har bygget ind i forslaget.

Over for fru Jytte Andersen vil jeg gerne gentage, at vi ikke mener, man bare skal afvise at lovgive for at sikre nedsat arbejdstid. Som jeg har prøvet at skitsere omfordelingsmodellerne, mener jeg ikke, det vil virke socialt skævt, når man tillige er klar over, at vi vil forhøje fripladsgrænsen. Jeg mener, man må koble de forskellige dele sammen for at få en helhedsvirkning af forslaget.

Jeg er glad for Venstres tilslutning.



[Kofod-Svendsen]

Dernæst vil jeg spørge, om socialministeren – og dermed regeringen – bakker synspunktet om fri børnehaver op. Vi er meget enige i dette synspunkt og vil være meget glade, hvis regeringen vil slutte op om det.

Når fru Jane Oksen siger, at det er bedre med en skattefri bundgrænse, må jeg gøre opmærksom på, at den også vil være til gavn for familier, der ikke har børn. Ved at hæve den skattefri bundgrænse og fordyre institutionstaksterne tilsvarende flytter man penge fra børnefamilier til familier, der ikke har børn. Denne fordelingspolitiske vinkel kan vi ikke tilslutte os.

Endelig vil jeg takke for, at CD også viste positiv interesse for forslaget.

### **Socialministeren (Aase Olesen):**

Jeg kan godt forstå, at hr. Kofod-Svendsen ikke er tilfreds med de betragtninger, der går ud på, at det ville være for dyrt, hvis man skulle kompensere fuldt ud – altså regnestykker, vi kender – når man har foreslået forældreløn osv., der betyder ekstra udgifter til staten på fra 8 til 13 mia. kr. Det kan jeg som sagt godt forstå, for der står jo direkte i forslaget, at man gerne vil have, det skal være udgiftsneutralt over for staten, og det var derfor, jeg spurgte, om det ikke var udgangspunktet.

Jeg har selvfølgelig fået foretaget nogle foreløbige beregninger med en masse forskellige forudsætninger. Det vil føre for vidt at sige noget om dem her, men jeg kan dog oplyse, at bare det at fordoble børnefamilieydelsen fra 5.200 kr. til 10.400 kr. pr. barn – og man kan jo spørge sig selv, om det er noget, der kunne få folk til at blive hjemme fra arbejdet, hvad jeg tvivler på – ville koste 2 mia. kr. og ville betyde, at en daginstitutionsplads i gennemsnit ville stige med 925 kr. om måneden. Det er altså en ganske voldsom stigning.

Hvis man i stedet for forestillede sig, at alle kommunale tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen blev fjernet, og at 35 pct.-grænsen blev hævet til f.eks. 50 pct. – det var sådan noget, hr. Kofod-Svendsen måske kunne tænke sig – så ville følgerne blive endnu værre; f.eks. ville en vuggestueplads netto stige med næsten 27.000 kr. om året.

Jeg vil gerne slå fast, at dette her overhovedet ikke hænger sammen, og det bliver jeg nødt til at sige så skarpt, jeg kan, for disse tal bliver ved med at cykle rundt i debatten. Der er to grunde til, at det ikke hænger sammen.

Den ene er, at hr. Kofod-Svendsen gør sig skyldig i den samme fejltagelse, som når SF påstår, man kan klare fordelingspolitikken ved at lade de rige betale noget mere. Nej, vi har for få rige her i landet; det batter ikke noget. Det smitter ikke af på de mange, der skal betale i de lavere indtægtsklasser.

Det andet, man overser, er, at et sted mellem 42 og 45 pct. af børnene i dag i Danmark bliver passet gratis for samfundet, og det er den værste kendsgerning at komme om ved. De skal altså alle sammen have del i dette vidunderlige overskud, der bliver, når vi lader de rige betale. Det er derfor, disse hypoteser ikke hænger sammen. De, der bliver ved med at fastholde disse tanker i debatten, skylder os at oplyse, hvor de vil få pengene fra, og hvilken marginalbeskatning man vil acceptere.

De rige, hr. Kofod-Svendsen talte om, har jo en marginalbeskatning på mindst 68 pct. I den forbindelse vil jeg gerne spørge, hvor meget over 100 pct. Kristeligt Folkeparti er parat til at gå. Vi har lige med lodder og trisser forsøgt at afskaffe samspilsproblemet for de ældre. Hvad skal vi nu gøre med børnefamilierne? Vi ved, at de ældre har mere til rådighed til forbrug end børnefamilier med to børn; sådan er det i dag, og sådan har det været siden begyndelsen af 1980'erne.

(Kort bemærkning).

### **Kofod-Svendsen (KRF):**

Det er overraskende, at socialministeren slet ikke kan forestille sig løsninger, der er væsentlig billigere end de dyre offentlige institutioner, at nogle familier går sammen om selv at løse opgaven, f.eks. fem familier knyttet sammen med en forhøjet børnefamilieydelse. Hvad kunne man ikke spare, hvis man ikke skulle bygge en række institutioner i forvejen? Ønsker ministeren at bygge sig ud af de ventelister, vi har? Hvorfor kom ministeren ikke ind på det, jeg spurgte konkret om med hensyn til en fri børnehavetanke? Er ministeren for, eller er hun imod? Hvorfor vil ministeren ikke tage stilling til det, jeg konkret spurgte om, og som Venstre gjorde sig til talsmand for?

Ministeren siger, at der svirrer mange tal. Jamen lad os da prøve at se, hvor meget vi kan flytte. Det er klart, at man kan stille nogle tal op, der gør, at man afviser ideen. Hvor meget

[Kofod-Svendsen]

billigere vil det f.eks. være at knytte en ung til huset i forhold til en vuggestue? Der er flere måder at foretage udregninger på. Spørgsmålet er, om viljen er til stede til at gå ind i præmisserne, eller om man vil have nogle udregninger, hvor man afviser tanken.

**Socialministeren (Aase Olesen):**

Jeg beklager, at jeg glemte at svare på det med fribørnehaver.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at jeg også selv har sagt, vi bør finde nogle løsninger, som minder mere om friskoleordningen, vi har på skoleområdet. Men der er noget, man skal være opmærksom på i den forbindelse: på skoleområdet har vi statsfinansiering, på børneinstitutionsområdet er der kommunal finansiering. Derfor kan vi altså ikke kalde det fribørnehaver på samme måde, men vi er nødt til at tale om puljeløsninger, puljeordninger, eller hvad vi vil kalde det. Men det har man ikke noget som helst imod, tværtimod er der jo givet tilladelse til sådanne forsøg, og jeg mener også, det er den vej, vi skal.

Men så spørger hr. Kofod-Svendsen, hvorfor man slet ikke kom ind på at diskutere billigere løsninger.

Jamen det kunne vi da godt, hvis det var det, forslaget handlede om – det var faktisk det, en del af konferencen drejede sig om i går – men jeg kan ikke se, at der står noget som helst om det. Ung pige i huset eller billigere løsninger – hvor står det i forslaget?

Jeg vil meget gerne gå ind for billigere løsninger. Det var faktisk derfor, jeg holdt konferencen i går om fleksible tilbud, så vi kunne prøve at anvende ressourcerne på en bedre måde og få passet nogle flere børn. Men det er jo ikke det, dette forslag handler om.

(Kort bemærkning).

**Kofod-Svendsen (KRF):**

Det er trist, at ministeren ikke kan læse, hvad der står, f.eks. at de, der arbejder hjemme, ansætter en ung i huset, eller at flere forældre kan samarbejde om pasning. Det står faktisk i forslaget, og jeg synes, det er lidt urimeligt, at ministeren står her og bestrider, hvad der står i det, vi har foreslået.

**Socialministeren (Aase Olesen):**

Det punkt i forslaget, som der har været diskussion om her i dag, og som jeg har vendt mig imod – det er det eneste punkt, jeg har vendt mig principielt imod – er det første, og det var det eneste, hr. Kofod-Svendsen reagerede på.

Det handler om at flytte penge fra de rige over til dem, der ikke har så meget – det er jo det, spørgsmålet handler om – og deri er ikke involveret forslag om ung pige i huset eller billigere løsninger. Det er noget andet, man nu taler om: fleksible tilbud, og dem indledte jeg med at give tilslutning til. Det første punkt handler om en ændret fordelingspolitik, det, at nogle mennesker fra det offentlige modtager 80.000 kr., eller hvad det var, man sagde, for at modtage en vuggestueplads. Det var det, man var forarget over fra Kristeligt Folkepartis side, og som man ville have fordelt. Og det var det, jeg svarede på. Jeg har læst forslaget.

(Kort bemærkning).

**Kofod-Svendsen (KRF):**

Nu var det regeringspartneren Venstre, der først nævnte de 80.000 kr., men jeg forstår nu, at socialministeren erkender, at de fleksible løsninger, samarbejde om pasning osv. udtrykkeligt stod i forslaget, og dermed har socialministeren indirekte erkendt, at det ikke var korrekt, hvad hun sagde i tidligere indlæg. Det er jeg tilfreds med at konstatere.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Afstemning*

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling  
vedtoges uden afstemning.

**Tredje næstformand (Povl Brøndsted):**

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

*Meddelelser fra formanden:*

**Tredje næstformand (Povl Brøndsted):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

**[Tredje næstformand]**

Medlemmer af Folketinget Jens Thoft (SF), Jes Lunde (SF), Rahbæk Møller (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Ebba Strange (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning om en mere retfærdig formueskat.*

(Beslutningsforslag nr. B 22).

***Skriftlig fremsættelse af forslag:*****Jens Thoft (SF):**

Jeg skal herved som ordfører for forslagsstillerne tillade mig for Folketinget at fremsætte:

*Forslag til folketingsbeslutning om en mere retfærdig formueskat.*

(Beslutningsforslag nr. B 22).

Socialistisk Folkepartis forslag til en mere retfærdig formueskat lempet formueskatten for ægtefæller med en mindre formue, mens formueejere med store formuer kommer til at betale væsentlig mere. SF regner med, at beslutningsforslaget giver 2 mia. kr. ekstra i statskassen.

Forslaget indeholder følgende ændringer:

- 1) Formuenedslaget på 40 pct. af værdien af en række erhvervsaktiver og ejendomme fjernes.
- 2) Særlig værdifuldt indbo, samlinger m.v. skal medregnes til den skattepligtige formue. De første 400.000 kr. friholdes for formuebeskatning.
- 3) Værdien af ikkeomsættelige aktier beregnes som den indre værdi i selskabet tillagt goodwill.
- 4) Hovedaktionærer skal kunne betale formueskatten med stemmeberettigede aktier. Stemmeretten forvaltes af virksomhedens medarbejdere.
- 5) Den mulighed, pensionister har i dag for at få henstand med formueskatten af en ejerbolig, udvides til at omfatte *alle*.
- 6) Enlige og gifte ligestilles. Den formueskattepligtige bundgrænse sættes til 1 mio. kr. pr. person.
- 7) De tilfældigt virkende og indviklede skatte-loftsregler fjernes helt.
- 8) Der nedsættes et udvalg, som skal undersøge muligheden for at opkræve formueskatten af aktier gennem en selskabsformueskat, således at indenlandske ejere ikke stilles dårligere end udenlandske.

SF anser det meste af den højrøstede jamren, vi har hørt fra formueejerne i det sidste års tid, for det rene gas. Med disse forslag har vi løst de reelle problemer, som formueskatteudvalget har peget på, og samtidig sikret, at ejere af meget store formuer også kommer til at betale en tilsvarende del af formueskatten.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale beslutningsforslaget til Folketingets velvillige behandling.

***Meddelelser fra formanden:*****Tredje næstformand (Povl Brøndsted):**

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

***Socialudvalget (9/11 88):***

Udtræder: Stillingen (SF)

Ny stedf.: Lene Brandt Larsen (SF)

***Udvalget vedr. Dansk Sikkerhedspolitik (9/11 88):***

Udtræder: Ebba Strange (SF)

Nyt medl.: Jens Thoft (SF)

***Kirkeudvalget (9/11 88):***

Udtræder: Grete Schødt (S)

Nyt medl.: Henning Nielsen (S)

***Det Udenrigspolitiske Nævn (10/11 88):***

Udtræder som stedfortræder

for Svend Aukén: Ole Espersen (S)

Ny stedfortræder

for Svend Aukén: Kelm-Hansen (S)

Udtræder som stedfortræder

for Anker Jørgensen: Erik Holst (S)

Ny stedfortræder for

Anker Jørgensen: Ole Espersen (S)

Udtræder som stedfortræder

for Ritt Bjerregaard: Kelm-Hansen (S)

Ny stedfortræder for

Ritt Bjerregaard: Erik Holst (S)

***Udenrigsudvalget (10/11 88):***

Udtræder: Bollmann (CD)

Nyt medl.: Duetoft (CD)

Udtræder: Duetoft (CD)